

de Verdieping

KUNST

Twee Nederlandse keramisten, onder wie de 27-jarige Marion Arts, doen mee aan een competitie op de Wereld Keramiekbienale die tot 28 oktober in het Zuid-Koreaanse Icheon gehouden wordt. Anders dan in Nederland en andere Europese landen genieten keramisten in Oost-Azië een hoge status.

Spreken van vazen, schalen of kommen is als vloeken in de kerk

Keramiekbienale

Suk-jae Hummelen

Het afgelopen weekeinde is in het Zuid-Koreaanse Icheon de eerste keramiekbienale begonnen. Een expositie van bekende keramisten, een competitie en een symposium moeten licht werpen op de huidige en toekomstige ontwikkelingen in de keramiek.

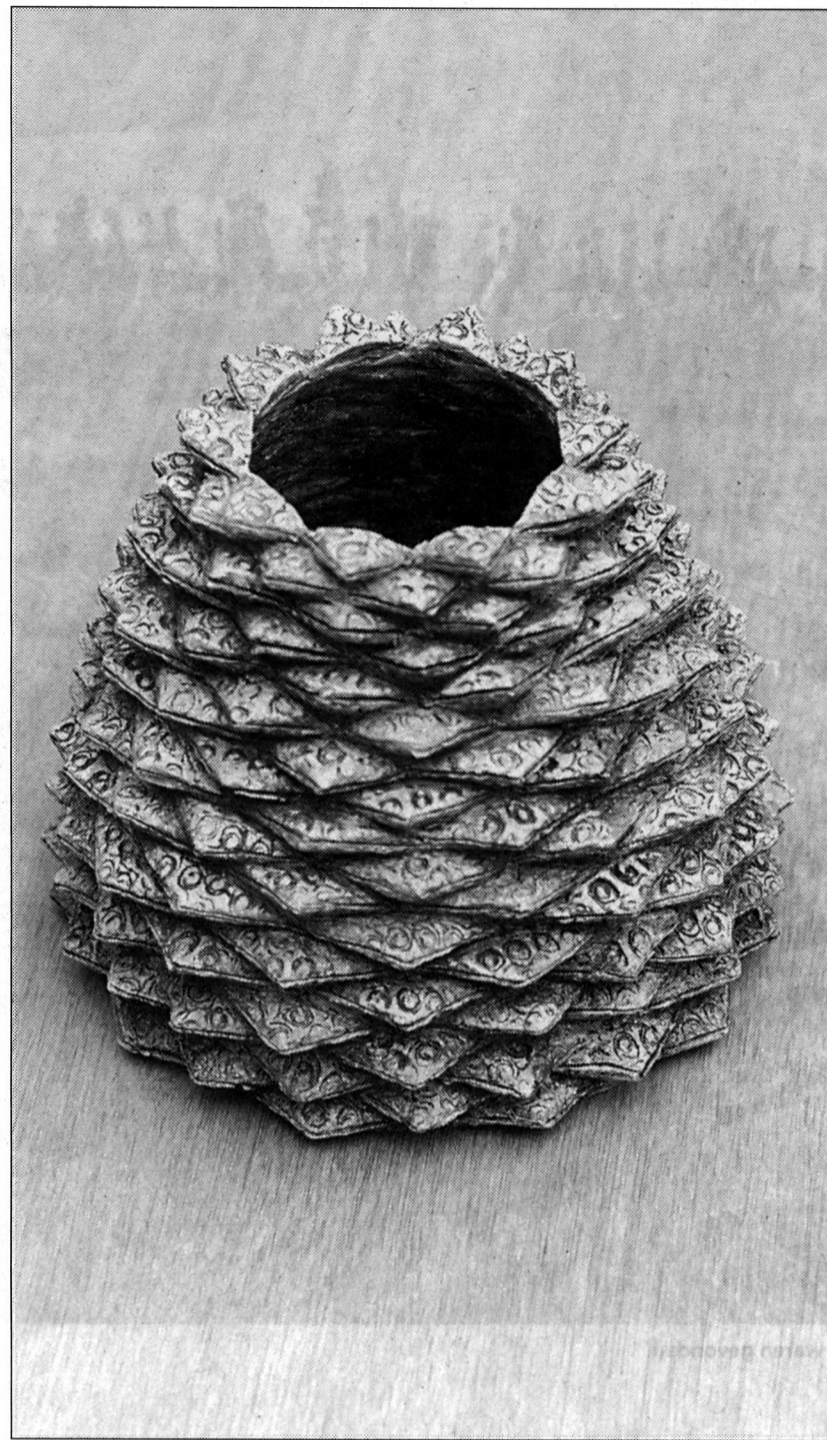
Uit alle hoeken van de wereld zijn keramisten naar het Oost-Aziatische land gekomen om zich ruim twee weken lang geheel in de sfeer van keramiek te dompelen. Een unieke gebeurtenis, want weliswaar heeft de keramische kunst een enorme ontwikkeling doorgemaakt, als het gaat om de waardering en aandacht moet zij in de meeste landen nog altijd het onderspit delven tegen schilderkunst, beeldende kunst en architectuur.

Het is geen toeval dat de eerste keramiekbienale in Korea plaatsvindt. Terwijl Nederlandse keramisten de grootste moeite hebben onder het clichébeeld van 'potjes en pannetjes' uit te komen, hebben Koreaanse keramisten een welhaast goddelijke status, en zeker in Icheon. Het 'open keramiek-atelier' heeft meer dan 250 pottenbakkersovens en een keramiekmuseum, en organiseert elk jaar in september een keramiekfestival.

Keramiek is van oudsher een van de belangrijkste culturele pijlers in Korea. Het celadonporselein uit de Koryo-dynastie (918-1392) met de prachtige jadegroene kleur is wereldwijd bekend. En verhalen over pottenbakkers en keramisten die - uit onvrede over de kwaliteit - hun werken een voor een weggooien om uiteindelijk niets over te houden, zijn exemplarisch voor de eisen die de Koreaanse keramisten zich stellen. Dat maakt dat de status van keramisten in Korea net zo hoog is als die van schilders en beeldhouwers - zo niet hoger. Wat dat betreft had deze biennale ook in China of Japan gehou-

den kunnen worden, waar keramisten dezelfde status genieten. Nederland heeft geen keramische helden, zoals de schilderkunst en architectuur die wel kennen. Van der Vaart, Birza en Van Loon zijn goede keramisten, maar niet bekend bij het grote publiek.

In de afgelopen eeuw heeft de keramiek een enorme verandering doorgemaakt. Waren er eerst pottenbakkers die het gehele productieproces in eigen hand hielden, later kwamen daar de kunstpottenbakkers (keramisten) bij die zich specialiseerden in het glazuren. Vanaf de jaren vijftig heeft de keramiek zich ontwikkeld tot een autonome kunstvorm. Althans in Nederland. In Korea, waar keramiek als vrije kunst al veel langer bestaat, heeft zij zich nooit nadrukkelijk als autonome kunstvorm geprofileerd. Keramiek als vrije en toegepaste kunst wordt daar gelijkelijk gewaardeerd en kunnen niet van elkaar los worden gezien.

De Nederlandse inbreng op de biennale is bescheiden. Twee Nederlandse keramisten doen mee aan de competitie, onder wie de 27-jarige Marion Arts. Zij vertegenwoordigt een land waar beeldhouwers neerkijken op keramisten en keramisten op pottenbakkers. Deze laatste groep vertroebelt het imago van de keramisten en zou de ontwikkeling van keramiek als vrije kunstvorm belemmeren. In de vazen van 'de ware' Nederlandse keramist kunnen geen bloemen staan, en de schaal is geen schaal om fruit in te doen. Het moeten onafhankelijke kunstobjecten zijn.

Ook voor Marion Arts is spreken van vazen, schalen of kommen als vloeken in de kerk. Bloemen komen er bij haar 'vazen' niet in. Liever geeft zij aan haar werken namen als 'Marokko I' (die op de biennale te zien is) en 'levensboom'. Helaas kunnen de meeste kunstzinnige keramisten nog geen droog brood verdienen aan hun kunst en zien zij zich gedwongen af te dalen naar het werkgebied van hun ambachtelijke collega's. Daar geven zij pottenbakkerscursussen om zeker te zijn van een financiële basis. Dat geldt ook voor Marion Arts.

De status van moderne keramiek in Nederland

Welke status en aanzien heeft moderne keramiek in Nederland? Is zij als kunstvorm volwassen? En welke plaats verdient zij tussen de andere kunstvormen als beeldhouw- en schilderkunst en architectuur?

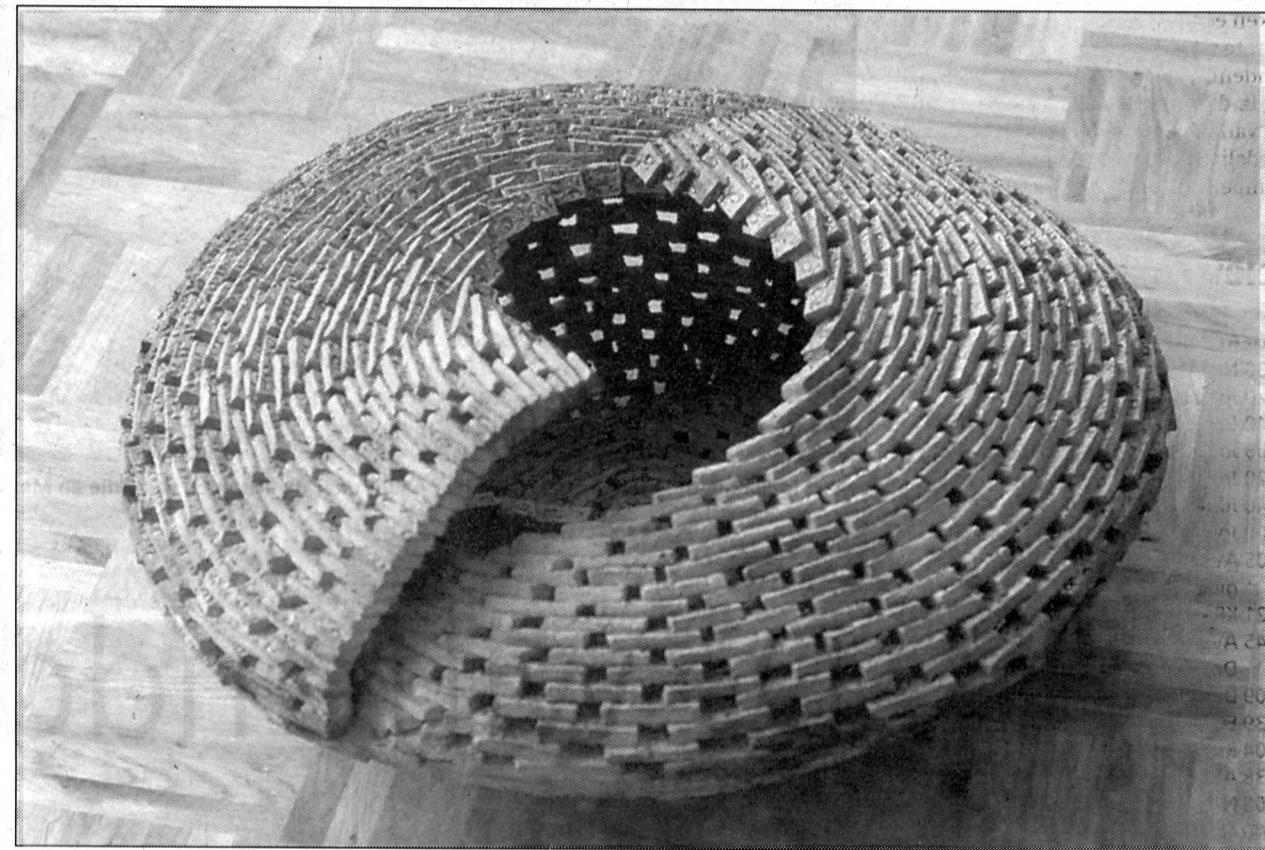
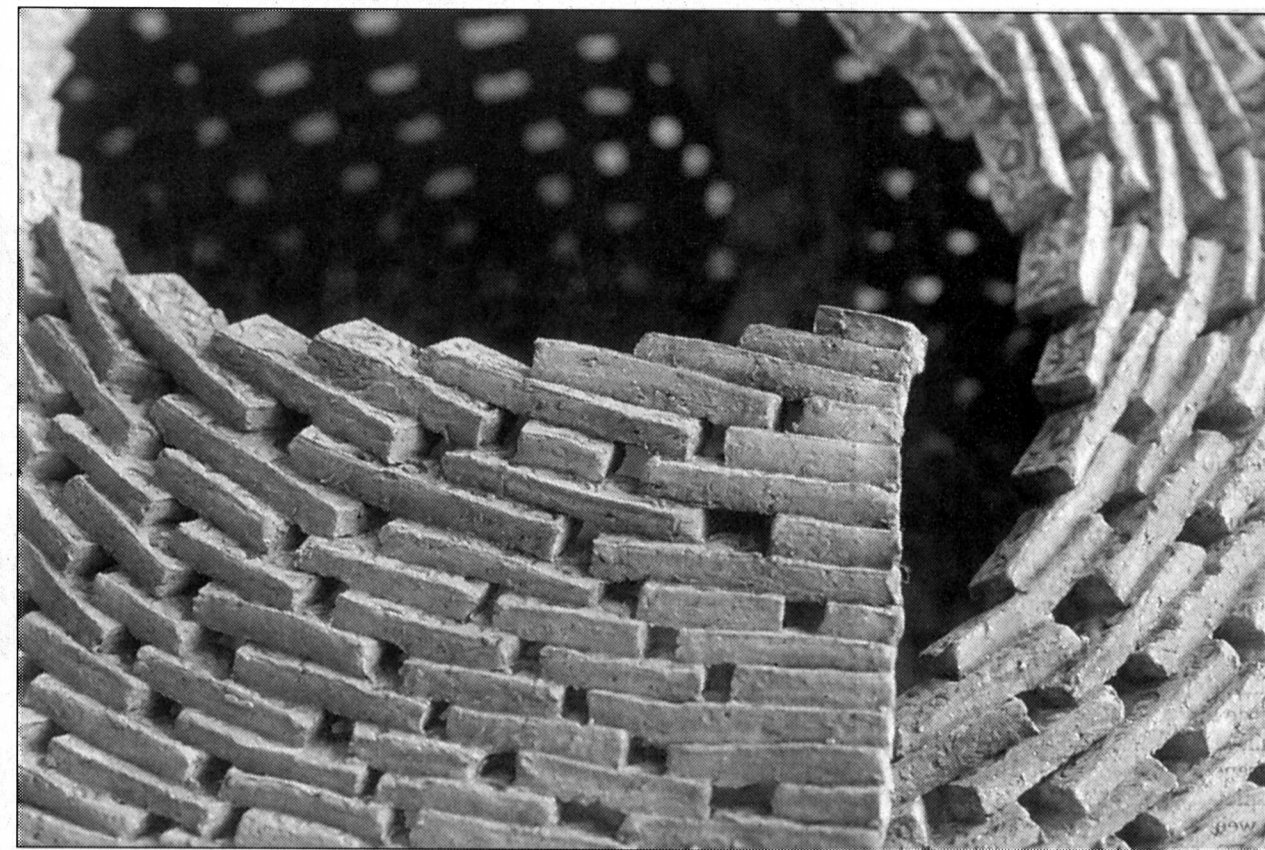
Hadewych Martens, conservator afdeling toegepaste kunst van het Museum voor Moderne Kunst in Arnhem: „Keramiek is sinds de jaren vijftig vrije kunst, maar wordt nog altijd geassocieerd met potjes en fruitschalen, terwijl het inmiddels veel meer is. De musea en het grote publiek hebben minder geld over voor moderne keramiek dan voor schilderijen en beeldend werk. En beeldhouwers kijken toch een beetje neer op toegepaste kunst. Een mentaliteitsverandering is nodig om keramiek de status te geven die het verdient. Maar daar zijn we al heel lang mee bezig”.

Lies Cosijn, pionier in de moderne keramiek, met binnenkort een overzichtstentoonstelling in het MMK in Arnhem: „Er zijn maar heel weinig galeriën die alleen keramiek exposeren. Andere hebben keramiek erbij, maar dan verdwijnt zij toch al weer snel in de kelders. Hetzelfde gebeurt bij musea. Keramiek is vergeven van de raku (een Japanse glazuur-techniek waarbij de uitkomst niet vaststaat - red.), maar die is, net als het metier

van de pottenbakkers, niet goed voor het imago van de moderne keramiek. Zij zijn vaklui, maar ze blijven in het stramen van potten en 'brood bakken'. Keramisten moeten ook de hand in eigen boezem steken, want ze gunnen elkaar het licht niet in de ogen.”

Sjarel Ex, directeur Centraal Museum in Utrecht: „Bel een beeldhouwer, een glasblazer en een kunstschilder en ze zullen allemaal zeggen dat hun kunst onderbelicht is. Keramiek heeft zich een eigen plek in de kunst verworven, maar wij kopen geen keramiek op basis van reputaties. Het werk zelf moet de basis zijn. Het is voor ons overigens niet meer vol te houden om keramisten en de ontwikkelingen in de keramiek te volgen. Daarom verzamelen wij verzamelingen.”

Willem Terlouw, hoofd collecties van het Prinsessehof, museum voor keramiek in Leeuwarden: „Keramiek als kunstvorm blijft een ondergeschoven kindje, maar het is moeilijk daar een verklaring voor te vinden. Ik heb zelf niet het idee dat museumdirecteuren iets te verwijten valt. Het Prinsessehof is een keramiekmuseum, maar ook andere musea zoals het Haags Gemeentemuseum en het MMK in Arnhem hebben grote aarde-werk-exposities. Misschien is een symposium iets?”

Werk van keramiste Marion Arts; links: de 'levensboom', vorig jaar gemaakt ter gelegenheid van het twintigjarig bestaan van het blad Klei; boven: keramiek-object opgebouwd uit 'steentjes'; geheel boven: detail van hetzelfde object.

„De monnik', zo werd zij vroeger door haar studiegenoten genoemd. En inderdaad is haar werkwijze van een monnikachtige intensiteit. Met het geduld van een broeder uit de kloosterorde drukt ze met rubberen en stoffen vellen patronen in de klei en snijdt ze de honderden stukjes 'steen' voor het kunstobject uit. En vervolgens ontstaat, net als bij het bouwen van een nieuw huis, langzaam het nieuwe kunstwerk. Arts is bezeten van keramiek. „Als ik eenmaal aan een kunstwerk ben begonnen dan ga ik aan een stuk door tot het af is. Ik stop alleen om een paar uur te slapen. De volgende dag sta ik vroeg op en werk ik weer tot laat in de avond door.” Zelfs ziekte kan haar niet stoppen. „Een tijd geleden moest ik vanwege een hernia dagenlang platliggen. Ook toen had ik nog klei in mijn handen en probeerde ik nog iets te maken.”

De beïnvloeding van de islamitische kunst is duidelijk zichtbaar in haar werk. Symmetrie is belangrijk, maar bovenal de mozaïek-achtige aandoende structuur. De kunstwerken van Marion Arts hebben door hun architectonische structuur veel ruimte nodig en komen daarom het beste tot hun recht

op sokkels die ver van de muur af staan.

Op het moment dat ze bericht kreeg dat ze aan de biennale mee mocht doen, aarzelde ze geen moment en kocht een retourticket Korea. „Ik heb verhalen over pottenbakkersdorpen gehoord en wil wel eens zien hoe het er daar dan uitziet. En ik hoop ervaringen uit te wisselen met andere keramisten.”

Helaas kan ze er maar negen dagen zijn. Binnenkort beginnen in Nederland de pottenbakkerscursussen weer.

De Wereld Keramiekbienale in Icheon, Zuid-Korea, zal duren tot 28 oktober 2001. Het werk van keramiste Marion Arts is nog tot 28 oktober te zien in galerie 'de Bunders' in St. Oedenrode.